

Fundusze Europejskie
dla Nowoczesnej Gospodarki

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

 PARP
Grupa PFR

Warszawa, 22.05.2025

Zasady dotyczące zrównoważonego rozwoju

Agnieszka Sobczak-Kupiec,
Politechnika Krakowska

Fundusze Europejskie

dla Nowoczesnej Gospodarki

- Ocenie podlega, czy projekt spełnia zasadę zrównoważonego rozwoju, o której mowa **w art. 9 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2021/1060** (Cele Funduszy są realizowane zgodnie z celem wspierania zrównoważonego rozwoju, określonym **w art. 11 TFUE**, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „**nie czyń poważnych szkód**”). Cele Funduszy są realizowane przy pełnym poszanowaniu dorobku prawnego Unii w dziedzinie środowiska), tj. czy:

1) Projekt będzie realizowany zgodnie z odpowiednimi przepisami w zakresie ochrony środowiska związanymi z realizacją danego projektu.

2) Projekt będzie realizowany zgodnie:

✓ **z co najmniej dwiema zasadami z 6R** tj. odmów (refuse); ogranicz (reduce); używaj ponownie (reuse); naprawiaj (recover); oddaj do recyklingu (recycle); zastanów się co możesz zrobić lepiej (rethink) lub

✓ z co najmniej **jedną zasadą z 6R** lub

✓ **pozytywnym wpływem na inne aspekty środowiskowe w ramach projektu** (niż zasady 6R) lub

✓ co najmniej **jedną zasadą z 6R i zgodnie z pozytywnym wpływem na inne aspekty środowiskowe w ramach projektu** (niż zasady 6R)

3) Wnioskodawca przedstawił adekwatne wskaźniki środowiskowe:

✓ W przypadku wykazania zgodności z **dwiema zasadami z 6R** do **każdej** zasady został przedstawiony **co najmniej jeden adekwatny wskaźnik**;

✓ w przypadku zgodności z **jedną zasadą z 6R** zostały przedstawione co najmniej **dwa adekwatne wskaźniki**;

✓ w przypadku **pozytywnego wpływu na inne aspekty środowiskowe** zostały przedstawione co najmniej **dwa adekwatne wskaźniki**, przy czym wartość jednego z nich ulegnie poprawie co najmniej o **10%** w porównaniu do wartości wskaźnika przed realizacją projektu;

✓ w przypadku zgodności z **jedną zasadą z 6R i zgodności z innym aspektem środowiskowym** zostały przedstawione co najmniej **dwa adekwatne wskaźniki** – co najmniej **jeden do zasady 6R** i co najmniej **jeden do innego aspektu środowiskowego** (niż zasady 6R), przy czym wartość tego wskaźnika ulegnie poprawie co najmniej o **10%** w porównaniu do wartości wskaźnika przed realizacją projektu.

4) Wskaźniki środowiskowe:

- ✓ odnoszą się do realizowanego projektu;
- ✓ są spójne, mierzalne, prawidłowo określone, obiektywnie weryfikowalne oraz realne do osiągnięcia;
- ✓ mają określone wartości bazowe i docelowe oraz sposób wyliczenia wartości docelowych wskaźników, a także sposób weryfikacji osiągnięcia wartości docelowych wskaźników;
- ✓ są wybrane z Listy Wskaźników Kluczowych lub określone samodzielnie.

5) Spełnienie zasady zrównoważonego rozwoju odnosi się do całego projektu.

Zgodność projektu z przepisami w zakresie ochrony środowiska

- ustawa OOŚ – tj. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- ustawa Prawo ochrony środowiska,
- ustawa Prawo wodne,
- ustawa o ochronie przyrody,
- ustawa o odpadach,
- inne (w polu uzasadnienie wpisz jakie)

Zasada refuse - odmów

- Polega na **rezygnacji z użycia materiałów, substancji lub produktów**, które **nie nadają się do** ponownego użycia, naprawiania lub recyklingu lub które charakteryzują się negatywnym oddziaływaniem na środowisko lub na życie i zdrowie ludzi.
- Stosowanie zasady „odmów (refuse)” powinno być potwierdzone **całkowitym (100%) wyeliminowaniem** materiałów, substancji lub produktów, które nie nadają się do ponownego użycia, naprawiania lub recyklingu lub mających negatywne oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz na środowisko.
- Należy **wykazać te materiały**, substancje lub produkty, które zostały wyeliminowane w wyniku realizacji projektu w stosunku do **dotychczasowej produkcji** lub **w stosunku do tradycyjnych metod jej prowadzenia** (w przypadku, gdy wnioskodawca **nie prowadził** do tej pory produkcji).
- Stosowanie zasady „refuse (odmów)” może być też potwierdzone **prowadzeniem badań dotyczących rezygnacji z użycia materiałów**, substancji lub produktów, które nie nadają się do ponownego użycia, naprawiania lub recyklingu lub które charakteryzują się negatywnym oddziaływaniem na środowisko lub na życie i zdrowie ludzi i poparte np. wskaźnikiem dotyczącym liczby badań lub liczby produktów/procesów objętych tymi badaniami.

Zasada reduce - ogranicz

- Polega na **zmniejszeniu zużycia zasobów odnawialnych i nieodnawialnych**, materiałów, substancji lub produktów poprzez zastosowanie odpowiednich działań technologicznych, logistycznych lub ekonomicznych.
- Ograniczenie powinno prowadzić do **realnego zmniejszenia zużywanych zasobów** odnawialnych (np. woda, gleba), nieodnawialnych (np. surowce mineralne: energetyczne, metaliczne, chemiczne, skalne oraz organiczne) lub materiałów, substancji lub produktów w trakcie lub w wyniku realizacji projektu w stosunku do **dotychczasowej działalności** lub w **stosunku do tradycyjnych metod jej prowadzenia**.
- Zasada „reduce (ogranicz)” może mieć zastosowanie również w usługach ICT np. poprzez stosowanie rozwiązań pozwalających na zredukowanie zużytej energii elektrycznej przez sprzęt komputerowy np. poprzez korzystanie z usług chmurowych, raportowanie śladu węglowego i jego redukcję, korzystanie z optymalizacji serwerów, poprawę czasu używania aplikacji tak aby minimalizować czas spędzony z aplikacją tzw. „user experience”, umożliwianie stosowania trybu ciemnego tzw. „dark mode” obniżającego zużycie energii przez urządzenia, ograniczanie liczby zapytań i przesyłanych danych, opracowanie lub zmianę algorytmów w taki sposób, żeby zużywały mniej prądu.

Zasada reduce - ogranicz

- Jedną z form zastosowania tej zasady może być również wprowadzanie **modeli biznesowych**, które zmniejszają liczbę wytwarzanych produktów – przykładem może być model „produkt jako usługa” (Product-as-a-Service – „PaaS”). Model ten polega na zapewnieniu użytkownikowi końcowemu dostępu do funkcjonalności danego produktu/zasobu zamiast produktu/zasobu.
- Stosowanie zasady „reduce (ogranicz)” powinno być potwierdzone wskazaniem konkretnych zasobów, materiałów, substancji lub produktów, których wykorzystanie w wyniku realizacji projektu **zostało zminimalizowane i jednocześnie nie spowodowało znacznego wzrostu wykorzystania innych zasobów**, materiałów, substancji lub produktów w trakcie lub w wyniku realizacji projektu w stosunku do **dotychczasowej działalności lub w stosunku do tradycyjnych** metod jej prowadzenia (w przypadku gdy wnioskodawca nie prowadził do tej pory działalności).
- Stosowanie zasady „reduce (ogranicz)” może być też potwierdzone **prowadzeniem badań dotyczących zmniejszenia zużycia zasobów**, materiałów, substancji lub produktów poprzez zastosowanie odpowiednich działań technologicznych, logistycznych lub ekonomicznych i poparte wskaźnikiem dotyczącym np. liczby badań lub liczby produktów/procesów objętych tymi badaniami.

Zasada reuse - używaj ponownie

- Polega na **ponownym wykorzystaniu** materiałów, surowców lub produktów, które zamiast stać się **odpadem** w jednym procesie produkcyjnym lub usługowym **stają się surowcem** dla innego. Zasada ta może też prowadzić do wykorzystania materiałów, surowców lub produktów do nowych funkcji, jeśli w obecnej postaci nie znajdują już zastosowania.
- Stosowanie zasady „używaj ponownie (reuse)” powinno być potwierdzone wskazaniem **konkretnych materiałów**, substancji lub produktów, które w trakcie lub w wyniku realizacji projektu zostaną **ponownie skierowane do wykorzystania**, lub którym zostanie **nadana nowa, mająca znaczenie w danej lub innej działalności, funkcja**.
- Należy wykazać w postaci mierzalnego wskaźnika **ilość materiałów, substancji lub produktów skierowanych do ponownego wykorzystania**.
- Stosowanie zasady „używaj ponownie (reuse)” może być też potwierdzone prowadzeniem badań dotyczących zaawansowanych **technologii regeneracji produktów lub tworzeniem systemów promujących ponowne użycie** i poparte wskaźnikiem dotyczącym np. liczby badań lub produktów/procesów objętych tymi badaniami.
- Stosowanie zasady „używaj ponownie (reuse)” może być też potwierdzone **prowadzeniem badań i wdrażaniem innowacji dotyczących zaawansowanych technologii regeneracji produktów lub tworzeniem systemów promujących ponowne użycie**.

Zasada recover - naprawiaj

- Polega na wprowadzeniu w ramach projektu takich **rozwiązań technologicznych, logistycznych i marketingowych**, które zapewniają dostępność części zamiennych, instrukcji obsługi i napraw, informacji technicznych lub innych narzędzi, sprzętu lub oprogramowania pozwalających **na naprawę i ponowne użycie** produktów **bez szkody dla ich jakości i bezpieczeństwa**.
- Stosowanie zasady „naprawiaj (recover)” polega też na **wydłużaniu cyklu życia** produktu poprzez umożliwienie jego naprawy, odświeżenia czy poprawy estetyki lub na tworzeniu kompleksowych systemów promujących naprawę produktów np. poprzez wprowadzanie standardów technologicznych, oferowanie części zmiennych, prac naprawczych lub tworzenie produktu w sposób umożliwiający jego naprawę.
- Stosowanie zasady „naprawiaj (recover)” powinno być potwierdzone wskazaniem konkretnych produktów lub ich elementów, dla których w trakcie lub w wyniku realizacji projektu zostanie wprowadzona możliwość ich naprawy, odświeżenia, odnowienia lub ulepszenia.

Zasada recover - naprawiaj

- Zmiana może dotyczyć także sprzętu i maszyn (np. zakup urządzeń regenerowanych/naprawianych zapewniających odpowiednią jakość i bezpieczeństwo użytkowania).
- Stosowanie zasady „naprawiaj (recover)” może być też potwierdzone prowadzeniem badań i wdrażaniem innowacji dotyczących zaawansowanych technologii regeneracji produktów lub tworzeniem systemów promujących naprawienia i regeneracje produktów. Należy wykazać w postaci mierzalnego wskaźnika liczbę produktów lub elementów, dla których w wyniku realizacji projektu zostanie wprowadzona możliwość ich naprawy, odświeżenia, odnowienia lub ulepszenia. Mierzalnym wskaźnikiem może być również wykazanie o **ile wydłuży się czas życia** produktu/ lub elementu w wyniku wprowadzonych zmian zgodnych z zasadą „naprawiaj (recover)”.
- Stosowanie zasady „naprawiaj (recover)” może być też potwierdzone prowadzeniem badań dotyczących zaawansowanych technologii regeneracji produktów lub tworzeniem systemów promujących naprawienia i regeneracje produktów i poparte wskaźnikiem dotyczącym np. liczby badań lub liczby produktów/procesów objętych tymi badaniami.

Zasada oddaj do recyklingu - recycle

- Dotyczy sytuacji, w której produktu, materiału lub substancji **nie można użyć ponownie** lub **naprawić/zregenerować**, a powstałe w wyniku takiej sytuacji **odpady nie mogą zostać ponownie użyte** ani **nie mogą utracić statusu odpadu**.
- Odpady takie zgodnie z zasadą (recycle) należy skierować do przetworzenia celem ponownego wykorzystania w pierwotnym celu lub przekształcić w nowe materiały i produkty.
- Za zgodny z zasadą (recycle) należy też uznać **recykling organiczny** polegający na obróbce tlenowej, w tym kompostowaniu, lub obróbce beztlenowej odpadów, które ulegają rozkładowi biologicznemu w kontrolowanych warunkach przy wykorzystaniu mikroorganizmów, w wyniku której powstaje materia organiczna lub np. metan, oraz odzysk materiałów.
- Stosowanie zasady „oddaj do recyklingu (recycle)” powinno być potwierdzone wskazaniem konkretnych materiałów, substancji lub produktów, które w trakcie lub w wyniku realizacji projektu **zostały skierowane do recyklingu**, a co do których niemożliwe było zastosowanie zasad: „**używaj ponownie (reuse)**” lub „**naprawiaj (recover)**”.

Zasada oddaj do recyklingu - recycle

- Ponadto za zgodne z tą zasadą uznane zostanie wykorzystanie w działalności materiałów, substancji lub produktów, **które pochodzą z recyklingu**, w tym po utracie statusu odpadów.
- Należy wykazać w postaci mierzalnego wskaźnika ilość materiałów, substancji lub produktów skierowanych do recyklingu lub które pochodzą z recyklingu i zostały wykorzystane w działalności Wnioskodawcy w trakcie lub w wyniku realizacji projektu.
- Stosowanie zasady oddaj do recyklingu(recycle) może być też potwierdzone prowadzeniem badań dotyczących zaawansowanych technologii recyklingu i poparte wskaźnikiem dotyczącym np. liczby badań lub liczby produktów/procesów objętych tymi badaniami.

Zasada zastanów się co możesz zrobić lepiej - rethink

- Zgodnie z zasadą „zastanów się co możesz zrobić lepiej (rethink)” każdy, kto podejmuje działania powodujące lub mogące powodować powstanie odpadów lub oddziaływanie na środowisko, powinien takie działania zaplanować i zaprojektować (rethink) przy użyciu takich sposobów produkcji lub form usług oraz surowców i materiałów, aby zapobiegać powstawaniu odpadów lub istotnie je ograniczać lub ograniczać ich negatywne oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz na środowisko.
- Istotą tej zasady jest planowanie i projektowanie z uwzględnieniem pełnego cyklu życia danego produktu lub usługi. W tym celu niezbędne jest identyfikowanie materiałów, substancji lub produktów będących głównymi źródłami oddziaływania na środowisko lub powstawania odpadów a następnie podejmowanie działań w celu zapobiegania lub ograniczenia ich wykorzystania.

Zasada zastanów się co możesz zrobić lepiej - rethink

- Stosowanie zasady „zastanów się co możesz zrobić lepiej (rethink)” **powinno być potwierdzone przeprowadzeniem badań i ocen w zakresie środowiskowej oceny cyklu życia** (np. LCA, Life Cycle Assessment) lub oceną śladu środowiskowego produktu (np. PEF, Product Environmental Footprint) lub przeprowadzeniem innej **certyfikacji środowiskowej** (np. ISO 14001, EMAS) lub uzyskaniem **oznakowania ekologicznego** (np. Ecolabel) lub **weryfikacji technologii środowiskowej** (np. ETV) dla wyrobu lub usługi będącej przedmiotem działalności, która wynika z zaplanowanej realizacji projektu.
- Za zgodne z zasadą „zastanów się co możesz zrobić lepiej (rethink)” zostanie uznane także prowadzenie zakupów, w ramach projektu, zgodnie z kryteriami **zielonych zamówień publicznych**, (w tym z uwzględnieniem na etapie zakupu lub procedury udzielenia zamówienia parametrów związanych ze zużyciem energii).
- Za stosowanie zasady „zastanów się co możesz zrobić lepiej (rethink)” nie będzie uznawane. przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko. Ocena ta ma bowiem za zadanie określić środowiskowe warunki jej realizacji w zakresie, w jakim wnioskuje o nie inwestor.

Wskaźniki

- Określając wskaźniki środowiskowe dla zasad 6R można posłużyć się wskaźnikami z aktualnej na dzień ogłoszenia naboru Listy Wskaźników Kluczowych lub
- określić je samodzielnie lub skorzystać ze wskaźników rezultatu określonych w module
- „Zazielenienie” (jeśli dotyczy).
- Wskaźniki środowiskowe **będą raportowane, monitorowane i kontrolowane na miejscu realizacji projektu.**
- Wskaźniki środowiskowe odnoszą się do realizowanego projektu
- są spójne, mierzalne,
- prawidłowo określone, obiektywnie weryfikowalne oraz realne do osiągnięcia
- przedstawiono wartości bazowe, docelowe oraz sposób wyliczenia wartości docelowych,
- przedstawiono sposób weryfikacji osiągnięcia wartości docelowych wskaźników;

Wartość bazowa dotyczy dotychczasowej działalności lub w **stosunku do tradycyjnych metod** jej prowadzenia (w przypadku gdy wnioskodawca nie prowadził do tej pory działalności).

Fundusze Europejskie
dla Nowoczesnej Gospodarki

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

 PARP
Grupa PFR

Dziękuję za uwagę

Agnieszka Sobczak-Kupiec

Fundusze Europejskie

dla Nowoczesnej Gospodarki